

Motion till riksdagen

1987/88:A13

av Elver Jonsson m. fl. (fp)

med anledning av prop. 1987/88:10 med förslag till lag om styrelserepresentation för de privatanställda, m. m.

Som första politiska parti tog folkpartiet ställning för representation för de anställda i företagens styrelser. Vår utgångspunkt är att beslut i första hand bör fattas under medverkan av dem som berörs. De anställda har därför just i sin egenskap av anställda rätt till medbestämmande och insyn i företaget. Representation i styrelsen är också betydelsefull då styrelsen i stor utsträckning fastställer gränserna för arbetstagarnas inflytande även på lägre nivåer.

Lagarna om de anställdas styrelserepresentation har nu funnits i 10 år. Vi kan nu konstatera att de i stort har fungerat tillfredsställande. De anställda har fått insyn i företagets skötsel samtidigt som styrelserna tillförts ny kunskap. Styrelserepresentationen har lett till ett ökat samarbete och ökat förtroende, vilket har varit till gagn såväl för företagets utveckling som för de anställda.

Syftet med löntagarinflytande är att arbetstagarna får en reell möjlighet att påverka de beslut som fattas. Det är därför väsentligt att reglerna om styrelserepresentation leder till en process där medverkan från de anställdas sida i syfte att åstadkomma väl underbyggda och förankrade beslut blir en naturlig del även i ett tidigt skede.

I den nu framlagda propositionen föreslås bl. a. att reglerna i lagen (1976:351) om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar (LSA) samt i lagen (1976:355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag (LSABF) förs samman i en ny lag. Detta kommer att gynna överskådligheten i lagstiftningen gällande styrelserepresentation. Så småningom kan det dock finnas skäl att undersöka om inte alla regler som gäller skötseln och styrelsen av företag bör överföras till den associationsrättsliga lagstiftningen.

Till grund för den aktuella lagstiftningen ligger tanken att arbetstagarrepresentation skall vara till gagn för alla anställda i företaget. Det är därför väsentligt att arbetstagarrepresentanten verkligen är representativ för de anställda som han eller hon skall företräda. Mot den bakgrunden är det förvånande att regeringen vill slopa den nuvarande representativitetsregeln. Det nya förslaget kan medföra att arbetstagarrepresentanterna företräder endast en minoritet inom sitt organisationsområde på företaget. Folkpartiet föreslår därför att dagens system bibehålls, dvs. en facklig organisation skall företräda mer än hälften av de anställda på arbetsplatsen för att styrelserepresentation skall få inrättas.

Folkpartiet vill biträda det i propositionen framförda förslaget att det skall finnas tre arbetstagarrepresentanter i företag som har minst 1000 anställda och verksamhet i olika branscher. De fördelar som en utökad representativitet innebär får anses överväga de nackdelar i form av effektivitetsförluster som har befarats med anledning av ett utökat antal arbetstagarrepresentanter.

Den som företräder de anställda måste ha en stark förankring i företaget och god kännedom om hur företaget fungerar. Detta är endast möjligt att uppnå som anställd i företaget. Dessutom blir information eller åsikter som skall spegla de anställdas uppfattning endast övertygande om motparten har förtroende för att detta är de anställdas uppfattning. Folkpartiet avvisar därför propositionens förslag om att arbetstagarrepresentanten inte ovillkorligen måste vara anställd inom företaget.

Enligt MBL har arbetstagarorganisationer rätt till förhandling och information med de undantag som ovan nämnts. Den nu föreslagna ordningen för arbetstagarrepresentanter går dock längre. En arbetstagarrepresentant får genom den föreslagna lagen rätt till att delta i behandlingen av ärenden som enligt MBL är undantagna information och förhandling. Den nu föreslagna ordningen kan alltså ses som ett kringgående av de regler som gäller i övrigt på det arbetsrättsliga området på ett sätt som inte kan anses vara önskvärt. Folkpartiet ansluter sig därför till det bakomliggande utredningsmaterialets uppfattning att de ändamålssynpunkter som ligger bakom bestämmelsen i 2 § MBL gör sig gällande med samma tyngd vad gäller arbetstagarledamöter i företagsstyrelse. Arbetstagarrepresentanter i styrelser för företag, som avses i 2 § MBL, bör således ej ha rätt att delta i behandling och beslut i frågor som rör verksamhetens mål och inriktning.

för arbetstagarrepresentanter går dock längre. En arbetstagarrepresentant får genom den föreslagna lagen rätt till att delta i behandlingen av ärenden som enligt MBL är undantagna information och förhandling. Den nu föreslagna ordningen kan alltså ses som ett kringgående av de regler som gäller i övrigt på det arbetsrättsliga området på ett sätt som inte kan anses vara önskvärt. Folkpartiet ansluter sig därför till det bakomliggande utredningsmaterialets uppfattning att de ändamålssynpunkter som ligger bakom bestämmelsen i 2 § MBL gör sig gällande med samma tyngd vad gäller arbetstagarledamöter i företagsstyrelse. Arbetstagarrepresentanter i styrelser för företag, som avses i 2 § MBL, bör således ej ha rätt att delta i behandling och beslut i frågor som rör verksamhetens mål och inriktning.

Det är såväl från principiell som praktisk synpunkt betydelsefullt att alla ledamöter i styrelsen har samma ansvar. Folkpartiet biträder därför propositionens förslag till regler för styrelseledamots betalningsansvar med anledning av försummelse vid likvidation av aktiebolag.

Genom den nu föreslagna lagen kan många mindre organisationer komma att stå utan styrelsrepresentation. Enligt folkpartiets uppfattning är detta olyckligt då även dessa organisationer i många fall företräder ett betydande antal arbetstagarare inom företaget. Även dessa organisationer måste ges möjlighet till påverkan varför vi föreslår att platser i styrelsen förbehålls just dessa. Detta föranleder en förändring av 8 §.

Vad gäller de föreslagna sanktionsreglerna har kritik mot dessa framförts bl. a. från juridiska institutionen vid Lunds universitet. Folkpartiet anser att det i många fall kan föra för långt med en så vittgående skadeståndsskyldighet som nu föreslagits. Även små misstag skulle kunna leda till ansevliga skadestånd, vilket i sin tur kan medföra stora problem för framför allt små företag. Endast i de fall företag förvägrar de anställda styrelserepresentation bör skadeståndsskyldighet uppstå. I fall som dessa är det å andra sidan självklart att skadestånd bör utgå. Det torde ankomma på utskottet att utforma erforderlig lagtext i denna del.

Hemställan

1. att riksdagen beslutar att 6 § första och andra styckena lagen om styrelserepresentation för de privatanställda får följande lydelse:

Beslut om inrättande av styrelserepresentation för de anställda fattas av lokal arbetstagarorganisation, som är bunden av kollektivavtal i förhållande till företaget och företräder minst hälften av de anställda vid företaget eller av flera sådana arbetstagarorganisationer som tillsammans har denna omfattning.

Rör beslutet moderföretag, fattas det av lokal arbetstagarorganisation som är bunden av kollektivavtal i förhållande till företag inom koncernen och företräder mer än hälften av koncernens anställda, eller av flera sådana organisationer som tillsammans har denna omfattning.

2. att riksdagen beslutar att 9 § första stycket lagen om styrelserepresentation för de privatanställda får följande lydelse:

Arbetstagarrepresentanterna skall utses bland de anställda vid företaget eller, i fråga om moderföretag, inom koncernen.

3. att riksdagen beslutar att 14 § andra stycket lagen om styrelserepresentation för de anställda får följande lydelse:

Är ett företags verksamhet av sådan natur eller har sådant ändamål som avses i 2 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, får en arbetstagarrepresentant inte heller delta i behandling av fråga som rör verksamhetens mål och inriktning.

4. att riksdagen beslutar att 8 § andra stycket sista meningen lagen om styrelserepresentation för de privatanställda får följande lydelse:

Om andra sådana organisationer företräder mer än en tjugondel av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna, får dock de som företräder det största antalet arbetstagare av dessa organisationer utse vardera en suppleant.

5. att riksdagen beslutar att följande mening läggs till sist i 8 § tredje stycket:

Om andra sådana organisationer företräder mer än en tjugondel av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna, får dock de som företräder det största antalet arbetstagare av dessa organisationer utse vardera en suppleant.

6. att riksdagen beslutar ge 15 § sådan lydelse att skadestånd utgår endast då en arbetsgivare motsatt sig att inrätta styrelserepresentation för de anställda.

Mot. 1987/88
A13

Stockholm den 9 november 1987

Elver Jonsson (fp)

Charlotte Branting (fp)

Karl Erik Eriksson (fp)

Sigge Godin (fp)

